

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ „ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”**

Кафедра соціальної педагогіки

РОБОЧА ПРОГРАМА

освітнього компонента «Історія, теорія і практика соціальної роботи»

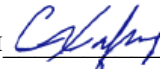
для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань: 23 Соціальна робота

спеціальність (спеціальності): 231 Соціальна робота

освітня програма (освітні програми): Соціальна робота. Соціальна педагогіка.
Практична психологія

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 25 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри (підпис)

1. Назва освітнього компонента.

Історія, теорія і практика соціальної роботи

2. Тип освітнього компонента.

Обов'язковий

3. Рік (роки) навчання.

1 рік

4. Семестр / семестри.

1 та 2 семестри

5. Кількість кредитів ECTS.

9 кредитів – денна форма навчання,

12 кредитів – заочна форма навчання

6. Відомості про викладача (викладачів).

Мальцева Ольга Іванівна – доцент кафедри соціальної педагогіки, кандидат педагогічних наук, e-mail: olga786360@gmail.com

7. Очікувані результати навчання.

Вивчення курсу сприяє:

Формуванню інтегральної компетентності: здатності вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері соціальної роботи, соціальної педагогіки і практичної психології або у процесі навчання, що передбачає застосування певних соціальних, соціально-педагогічних та психологічних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Курс сприяє формуванню

Загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальних (фахових) компетентностей:

СК 1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

СК 3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

СК 6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

СК 7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК 15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад, встановлювати і підтримувати професійні відносини, співпрацювати з профільними

фахівцями, професійними організаціями, іншими зацікавленими сторонами щодо виконання професійної діяльності.

СК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів професійної діяльності.

СК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Вивчення освітнього компонента повинно забезпечити досягнення здобувачами таких *програмних результатів навчання*:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 2. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, соціальної педагогіки, практичної психології, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної, соціально-педагогічної, психологічної проблеми.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення профілактичних та просвітницьких заходів, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо відповідно до вимог замовника, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН 12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи, розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних, соціально-педагогічних та психічних явищ в контексті виконання професійних завдань.

ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів професійної діяльності, надавати їм психологічну підтримку й насажувати клієнтів.

ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин; складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

ПРН 22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей; використовувати методи соціально-виховної та анімаційної діяльності у роботі з різними категоріями клієнтів, дітьми та молоддю з особливими потребами.

ПРН 23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

ПРН 24. Визначати зону професійної відповідальності та взаємодіяти з різними фахівцями, органами, установами, організаціями щодо виконання завдань професійної діяльності.

Soft skills: уміння вирішувати складні проблеми; контекстне мислення; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; вміння прогнозувати; гнучкість, швидка адаптація до змін, оцінка та прийняття рішень та ін.

8. Передумови (актуальні знання, необхідні для опанування освітнього компонента).

«Україна в контексті європейської історії та культури», «Міждисциплінарний підхід у соціальній роботі».

9. Зміст освітнього компонента.

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекцій	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота	загальна кількість	лекцій	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота
МОДУЛЬ 1											
Змістовий модуль 1											
Історичний досвід надання соціальної допомоги потребуючим в зарубіжних країнах											
1.1.	Вступ до курсу	10	2	–	–	8	15	2	–	–	13
1.2.	Архаїчний та філантропічний періоди в історії соціальної роботи.	16	4	4	–	8	15	–	2	–	13
1.3.	Християнська церква як перший соціальний інститут	12	2	2	–	8	15	2	–	–	13
1.4.	Ідеї побудови справедливого суспільства та усунення бідності у творах середньовічних мислителів	10	–	2	–	8	14	–	–	–	14
1.5.	Становлення державної системи благодійності у Західній Європі (з XVI до середини XVIII ст.)	14	4	2	–	8	15	2	–	–	13
1.6.	Створення філантропічних навчально-виховних закладів в Європі XVIII ст.	12	2	2	–	8	14	–	–	–	14
1.7.	Система соціальної допомоги у європейських державах та США (кін. XVIII – XIX ст.)	12	2	2	–	8	15	–	2	–	13
1.8.	Період становлення соціальної роботи як окремого виду професійної діяльності в Європі та США (кін. XIX – поч. XX ст.)	12	2	2	–	8	15	2	–	–	13
1.9.	Формування та розвиток сучасної системи соціальної роботи за кордоном	12	2	2	–	8	15	–	2	–	13
1.10	Світові моделі та стандарти підготовки соціального педагога і соціального працівника	10	–	2	–	8	15	–	2	–	13
Загальна кількість годин за Модуль I		120	20	20	–	80	148	8	8	–	132

МОДУЛЬ 2											
Змістовий модуль 2											
Вітчизняний досвід надання соціальної допомоги нужденним											
2.1.	Архаїчний період. Родоплемінні й суспільні форми допомоги і взаємодопомоги у слов'ян до X ст.	11	2	2	–	7	15	2	–	–	13
2.2.	Період князівської й церковно-монастирської підтримки з X по XIII ст.	10	2	2	–	6	15	2	–	–	13
2.3.	Благодійність та опіка над вразливими категоріями населення в Україні в епоху Відродження (XIV – перша половина XVII ст.).	10	2	2	–	6	15	–	2	–	13
2.4.	Становлення державної системи благодійності у Російській імперії (XVI – XVIII ст.)	10	2	2	–	6	15	–	2	–	13
2.5.	Соціальний захист в Україні в кін. XVIII – на поч. XX ст.	11	2	2	–	7	16	2	–	–	14
2.6.	Соціальний захист в Україні в 20 – 30-ті рр. XX ст..	10	2	2	–	6	15	–	2	–	13
2.7.	Соціально-педагогічна діяльність А.С. Макаренка	11	2	2	–	7	15	2	–	–	13
2.8.	Період державного забезпечення до 1991 р.	10	2	2	–	6	15	–	2	–	13
2.9.	Період соціальної роботи з початку 90-х років до нашого часу	10	2	2	–	6	14	–	–	–	14
Змістовий модуль 3											
Об'єкти соціальної роботи в Україні											
3.1.	Сім'я, як об'єкт соціальної роботи	10	2	2	–	6	15	2	–	–	13
3.2.	Соціальна робота з дітьми та молоддю	10	2	2	–	6	15	–	2	–	13
3.3.	Особи з інвалідністю як об'єкт соціальної роботи	11	2	2	–	7	15	–	2	–	13
3.4.	Соціальна робота з мігрантами, біженцями та особами без постійного місця проживання	10	2	2	–	6	14	–	–	–	14
3.5.	Особливості соціальної роботи з військовослужбовцями та їх сім'ями	11	2	2	–	7	15	2	–	–	13
Загальна кількість годин за Модуль II		150	28	28	–	94	212	12	12	–	188
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ		270	48	48	–	174	360	20	20	–	320

10. Список рекомендованої навчальної літератури.

Основна навчальна література

1. Історія соціальної роботи : навчальний посібник / уклад.: О. О. Кравченко, О.О. Матрос. Умань: РВЦ «Візаві», 2017. 117 с.

2. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 192 с.

3. Мальцева О. І. Питання про значення сімейного виховання у творах українських педагогів початку XX століття. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. Випуск 1 (324). Ч. 2. С. 44–53.

4. Мальцева О. І. Стан шкільної освіти в Україні після прийняття декларації про соціальне виховання дітей (1920–1925 рр.). *Соціально-гуманітарні дослідження та*

інноваційна освітня діяльність : матеріали Міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 24-25 травня 2019 р. Дніпро. 2019. С. 450-451.

5. Моргай Л. Історія становлення соціальної роботи в Україні. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2019. № 2. С. 33–38.

6. Різник Л. М. Теорія та історія соціальної роботи : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я. М., 2019. 235 с.

7. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

8. Сучасні теорії соціальної роботи : Антологія / упор. Т. Семигіна. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 160 с.

9. Фурман А. В., Підгурська М. Історія соціальної роботи: підручник. Київ : Академія, 2018. 160 с.

10. Deacon, L., & Macdonald, S. (2017). *Social Work Theory and Practice* (1st ed.). SAGE Publications. URL : <https://www.perlego.com/book/1431693/social-work-theory-and-practice-pdf>

11. McNutt John G. *Social Work Practice: History and Evolution*. URL: <https://oxfordre.com/socialwork/view/10.1093/acrefore/9780199975839.00.0001/acrefore-9780199975839-e-620?print=pdf>

12. Stuart Paul H. *Social Work Profession: History*. URL: <https://oxfordre.com/socialwork/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-623?print=pdf>

Додаткові джерела

1. Глобальне визначення соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2018. №2. С. 96-99.

2. Історія соціальної роботи : навчально-методичні рекомендації на допомогу бакалаврам і магістрам вищих закладів освіти(за спеціальністю 231 «Соціальна робота»). Ізмаїл, 2018. 181 с.

3. Кияниця З. П., Петрочко Ж. В. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми. Ч. I. *Сучасні орієнтири та ключові технології* : посіб. у 2-х ч. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.

4. Професійні кваліфікації і соціальна робота: Антологія [упор. Т. Семигіна]. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 147 с.

5. Семигіна, Т. Міжнародна соціальна робота: пріоритети та стандарти. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 175 с.

6. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. №1. С. 70-86.

7. Семигіна Т. Чому соціальна робота набуває зеленого кольору? *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2018. №2. С. 11-27.

8. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми. Ч. 2. *Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми* : посіб. у 2-х ч. / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / за заг. ред.: Т.В. Журавель, З.П. Кияниці. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.

9. Соціальна робота і сучасність: теорія та практика професійного й особистісного розвитку соціального працівника : матеріали Десятої Міжнародної науково-практичної конференції (18 грудня 2020 року, м. Київ). Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 266 с.

10. Соціологія соціальної роботи: теорія та практика : підручник / М. П. Лукашевич, Ф. Ф. Шандор ; ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород : РІК-У, 2018. 231 с.

11. Ярошенко А., Семигіна Т. Феміністична соціальна робота як професійне інвестування в жіночу солідарність. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. №1. С. 13-29.

12. Theories and methods of social work: exploring different perspectives / edited by Vesna Leskošek. URL: https://eesrassw.net/documents/theories_methods_notranje_b.pdf.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Національна академія педагогічних наук України URL: <https://naps.gov.ua/ua/>
3. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
5. Міністерство освіти і науки України URL: <https://mon.gov.ua/ua>
6. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
7. Бібліотека Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://libr.luguniv.edu.ua/>
8. Цифровий репозиторій Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/>
9. The International Association Of Schools Of Social Work: <https://www.iasswaiets.org/>

11. Технології викладання та атестації.

Діяльність здобувача освіти:

- опанування теоретичного матеріалу;
- виступ з повідомленням на практичному занятті;
- презентація доповіді на практичному занятті;
- участь у дискусії на практичному занятті;
- самостійне конспектування першоджерел та їх аналіз, створення структурно-логічних схем;
- виконання завдань для самостійної роботи.

Поточний контроль:

Поточний контроль здійснюється за допомогою тестування, усного опитування; письмового контролю, модульна контрольна робота.

Форма семестрового контролю:

- I семестр – залік,
- II семестр – екзамен.

12. Критерії оцінювання (у %).

Семестрову рейтингову оцінку розраховують, виходячи з критеріїв:

- письмова модульна контрольна робота – 30%;
- результати роботи на практичних заняттях – 50%;
- самостійна робота – 20%.

13. Мова викладання.

Українська.